

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Siwek (przewodniczący)
SSN Antoni Bojańczyk (sprawozdawca)
SSN Igor Zgoliński

w sprawie **M. S.** ,
w przedmiocie wyroku łącznego
po rozpoznaniu w dniu 10 kwietnia 2025 r. w Izbie Karnej,
na posiedzeniu bez udziału stron (art. 535 § 5 k.p.k.),
kasacji wniesionej na korzyść skazanego przez Prokuratora Generalnego
od wyroku łącznego Sądu Rejonowego w Chełmnie
z dnia 31 stycznia 2023 r., sygn. akt II K 422/22

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Rejonowemu w Chełmnie do ponownego rozpoznania.**

Antoni Bojańczyk Marek Siwek Igor Zgoliński

UZASADNIENIE

M. S. został skazany prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Rejonowego w Chełmnie z dnia 8 czerwca 2020 r., sygn. akt II K 151/20, za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. popełnione w dniu 25 marca 2020 r., na karę 5 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w

stosunku miesięcznym, w której miejsce postanowieniem Sądu Rejonowego w Chełmnie z dnia 19 października 2020 r., sygn. akt II Ko 1279/20 zarządzono wykonanie kary zastępczej 75 dni pozbawienia wolności, którą skazany odbył w całości;

2. Sądu Rejonowego w Chełmnie z dnia 9 marca 2022 r., sygn. akt II K 527/21, za przestępstwo z art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii popełnione w dniu 20 lipca 2021 r., na karę 6 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym, z zaliczeniem okresu rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie, tj. okresu zatrzymania w dniu 20 lipca 2021 r. godz. [...], w której miejsce postanowieniem Sądu Rejonowego w Chełmnie z dnia 8 sierpnia 2022 r., sygn. akt II Ko 859/22 zarządzono wykonanie kary zastępczej 89 dni pozbawienia wolności;
3. Sądu Rejonowego w Chełmnie z dnia 19 października 2022 r., sygn. akt II K 277/22, za przestępstwo z art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii popełnione w dniu 26 lutego 2022 r., na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności oraz za przestępstwo z art. 178a § 1 i 4 k.k. popełnione w dniu 26 lutego 2022 r., na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności i w rezultacie na karę łączną 10 miesięcy pozbawienia wolności, z zaliczeniem okresu rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie, tj. okresu zatrzymania w dniu 26 lutego 2022 r. godz. [...].

Wyrokiem łącznym z dnia 31 stycznia 2023 r., sygn. akt II K 422/22, Sąd Rejonowy w Chełmnie w sprawie M. S. na podstawie art. 569 § 1 k.p.k., art. 85 k.k., art. 85a k.k., art. 86 § 1 k.k., art. 87 § 1 k.k. połączył jednostkowe kary pozbawienia wolności i karę ograniczenia wolności, orzeczone wobec skazanego wyrokami:

- Sądu Rejonowego w Chełmnie z dnia 9 marca 2022 r. w sprawie o sygn. akt II K 527/21 (pkt 2),

- Sądu Rejonowego w Chełmnie z dnia 19 października 2022 r. w sprawie o sygn. akt II K 227/22 (pkt 3),

a w ich miejsce wymierzył M. S. karę łączną roku pozbawienia wolności (*pkt 1*), na podstawie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie odnośnie objęcia wyrokiem łącznym

wyroku Sądu Rejonowego w Chełmnie z dnia 8 czerwca 2020 r. w sprawie o sygn. akt II K 151/20 (*pkt II*), na podstawie art. 63 § 1 i 5 k.k. na poczet kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył jeden dzień zatrzymania w dniu 20 lipca 2021 r. godz. [...] w sprawie o sygn. akt II K 527/21 oraz jeden dzień zatrzymania w dniu 26 lutego 2022 r. godz. [...] w sprawie o sygn. akt II K 227/22 przyjmując, że jeden dzień rzeczywistego pozbawienia wolności równa się jednemu dniowi kary pozbawienia wolności (*pkt III*), stwierdził, że w pozostałym zakresie wyżej wymienione wyroki podlegają odrębnemu wykonaniu (*pkt IV*), a także obciążył Skarb Państwa wydatkami poniesionymi w sprawie (*pkt V*).

Wyrok łączny uprawomocnił się w dniu 8 lutego 2023 r. wobec niezaskarżenia go przez strony postępowania (*k. 30-31* akt sprawy II K 422/22).

Od powyższego orzeczenia Sądu Rejonowego w Chełmnie z dnia 31 stycznia 2023 r. kasację na korzyść skazanego wniósł Prokurator Generalny. Zaskarżył go w całości i zarzucił rażące i mogące mieć istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 117 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 374 § 1 k.p.k. i art. 6 k.p.k., polegające na wadliwym uznaniu, że dwukrotnie awizowane i niepodjęte w terminie zawiadomienie skazanego M. S. o terminie rozprawy w przedmiocie wydania wyroku łącznego, wysłane na ostatnio znany adres w kraju, zostało mu prawidłowo doręczone i wystąpiły tym samym warunki do rozpoznania sprawy pod jego nieobecność, mimo że z informacji uzyskanych w toku wywiadu środowiskowego przeprowadzonego w związku z postępowaniem o wydanie wyroku łącznego wynikało, że skazany przebywa za granicą, co skutkowało rażącym naruszeniem jego prawa do obrony poprzez uniemożliwienie mu wzięcia udziału w rozprawie oraz poddania wydanego wyroku łącznego kontroli odwoławczej.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Chełmnie.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Wniesiona na korzyść skazanego M. S. kasacja Prokuratora Generalnego jest oczywiście zasadna, w związku z czym mogła być w całości uwzględniona na posiedzeniu w oparciu o przepis art. 535 § 5 k.p.k.

W pełni podzielić należy stanowisko Prokuratora Generalnego, że w niniejszej sprawie doszło do rażącego naruszenia przepisów wskazanych w zarzucie kasacji,

co z uwagi na charakter tych uchybień i ich następstwa - miało istotny wpływ na treść wyroku.

Niewątpliwie w dniu wyrokowania przez Sąd Rejonowy w Chełmnie, tj. 31 stycznia 2023 r. — na co słusznie zwraca uwagę autor kasacji — skazany nie stawiał się na termin rozprawy (k. 29), a Sąd ten postanowił na podstawie art. 374 § 1 k.p.k. prowadzić rozprawę pod nieobecność skazanego przyjmując, że o jej terminie został on prawidłowo zawiadomiony (k. 27). Skazany nie usprawiedliwił też swojej nieobecności (k. 29). Zawiadomienie o terminie rozprawy wysłane zostało do skazanego na adres: [...] zadeklarowany przez niego w związku ze zwolnieniem z Zakładu Karnego B. w dniu 17 kwietnia 2021 r. po odbyciu zastępczej kary 75 dni pozbawienia wolności, orzeczonej w sprawie Sądu Rejonowego w Chełmnie o sygn. akt II K 151/20. Po dwukrotnym awizowaniu zawiadomienie uznane zostało za doręczone w trybie art. 133 § 2 k.p.k. (k. 8, 12, 13, 27-29).

Ustalenie Sądu Rejonowego w Chełmnie o prawidłowym zawiadomieniu skazanego o ww. terminie rozprawy nie koresponduje jednak z treścią wywiadu środowiskowego przeprowadzonego w dniu 21 grudnia 2022 r. przez zawodowego kuratora sądowego, zleconego przez ten Sąd na potrzeby postępowania o wydanie wyroku łącznego wszczętego z urzędu (k. 20-22). Kurator nie zastał skazanego pod wskazanym przezeń adresem, zaś z informacji uzyskanych od ojca skazanego wynika, że skazany wyjechał do Holandii, gdzie obecnie przebywa, a on sam od roku nie ma z synem kontaktu. Również kuzynka skazanego, E. S. podała, że „w jej ocenie skazany mieszka pod tym adresem, ale od dłuższego czasu przebywa w Holandii”. Jednocześnie kurator nie ustalił nowego adresu skazanego.

Okoliczności te, Sąd Rejonowy w Chełmnie całkowicie pominął. Nie podjął żadnych działań mających na celu ustalenie aktualnego miejsca pobytu skazanego bądź adresu dla doręczeń, nie dysponując przy tym żadnymi informacjami świadczącymi o tym, że M. S. wiedział o terminie rozprawy.

W tej sytuacji, zawiadomienie o terminie rozprawy głównej wysłane na ostatnio znany adres skazanego, nie mogło zostać uznane za skutecznie doręczone, albowiem nie spełniało wymogu należytego powiadomienia skazanego o terminie czynności procesowej, w której miał on prawo uczestniczyć. Skazany ma prawo wziąć udział w rozprawie w przedmiocie wydania wyroku łącznego. Wprawdzie

stawiennictwo osobiste skazanego na rozprawie w postępowaniu o wydanie wyroku łącznego nie jest obowiązkowe, ale należy go o jej terminie zawiadomić i - o ile jest pozbawiony wolności - pouczyć o możliwości określonej w art. 451 k.p.k. (art. 573 § 2 zd. 2 k.p.k.) (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2010 r., III KK 391/10, OSNwSK 2010/1/2507, LEX nr 843410). W postępowaniu o wydanie wyroku łącznego znajduje zatem zastosowanie art. 117 § 1 k.p.k. statuujący obowiązek zawiadomienia o miejscu i czasie rozprawy, a także § 2 tego przepisu, zgodnie z którym czynności nie przeprowadza się m. in. wtedy, gdy osoba uprawniona nie stawiła się, a brak jest dowodu, że została o niej prawidłowo powiadomiona. Takiego dowodu — wbrew ustaleniu Sądu — nie ma w przedmiotowej sprawie. Przedstawiony stan faktyczny — jak dodatkowo wskazuje autor kasacji — stanowił podstawę wydania przez Sąd Okręgowy w Toruniu w dniu 2 sierpnia 2023 r. postanowienia w sprawie o sygn. akt II Kop 32/23 o odmowie wydania wobec M. S. europejskiego nakazu aresztowania, w celu wykonania kary łącznej roku pozbawienia wolności, orzeczonej wyrokiem łącznym zaskarżonym niniejszą kasacją (k. 74).

Aprobując — przytoczone w kasacji Prokuratora Generalnego — stanowisko Sądu Najwyższego zgodnie z którym do doręczenia zawiadomienia o terminie rozprawy w przedmiocie wyroku łącznego nie stosuje się obostrzonych rygorów z art. 132 § 4 k.p.k. (zob. postanowienie SN z dnia 18 października 2017 r., II KK 309/17, LEX nr 3375814), należało się jednak zastanowić nad tym, czy do wysłania zawiadomienia o terminie rozprawy w przedmiocie wydania przez Sąd Rejonowy w Chełmnie wyroku łącznego wobec M. S. nie ma zastosowania domniemanie doręczeniowe unormowane w przepisie art. 139 § 1 zd. pierwsze k.p.k.

Autor kasacji przepis ten w swych rozważaniach pomija. Tymczasem, gdyby przyjąć, że ma on zastosowanie do układu faktycznego niniejszej sprawy, to o naruszeniu przepisów wskazanych w zarzucie nadzwyczajnego środka zaskarżenia nie można by mówić, skoro skazany przyjął postawę pasywną i nie podał do postępowania sygn. akt II K 151/20 nowego adresu do doręczeń (pobyt w Holandii). Przy takim założeniu nie można by wymagać od sądu właściwego do orzekania w przedmiocie wyroku łącznego podejmowania cyt.: "działań mających na celu

ustalenie aktualnego miejsca pobytu skazanego bądź adresu dla doręczeń" (s. 3 uzasadnienia kasacji Prokuratora Generalnego).

Skoro bowiem pismo wysłane na ostatni aktualny adres wskazany przez stronę uważa się za doręczone w sytuacji, w której "nie podając nowego adresu, zmienia [ona] miejsce zamieszkania lub nie przebywa pod wskazanym przez siebie adresem" (art. 139 § 1 zd. pierwsze k.p.k.), zaś do układu orzekania w przedmiocie wydania wyroku łącznego nie ma zastosowania odstępstwo przewidziane w § 3 art. 139 k.p.k., to pismo wysłane na ostatni adres M. S. (wskazany do akt sprawy Sądu Rejonowego w Chełmnie, sygn. akt II K 151/20) należałoby uznać za skutecznie doręczone. Założenie takie opiera się na uznaniu, że w braku wyraźnej regulacji kodeksowej, ostatni adres wskazany przez stronę (oskarżonego, skazanego) w określonym postępowaniu, w którym została orzeczona kara podlegająca ewentualnemu połączeniu wyrokiem łącznym uważa się za jej aktualny ("ważny") adres do doręczeń — także w postępowaniu w przedmiocie wydania wyroku łącznego.

Przeciwko przyjęciu takiego stanowiska przemawiają jednak istotne argumenty związane nie tylko z charakterem prawnym i specyfiką procesową postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego prowadzonego na podstawie przepisów Rozdziału 60-tego (*Orzekanie kary łącznej*) Kodeksu postępowania karnego, ale także względ na zapewnienie należytych gwarancji dla jednej ze stron tego postępowania. Godzi się bowiem zwrócić uwagę na to, że postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego jest nie tylko postępowaniem odrębnym wobec postępowań „zasadniczych” w przedmiocie odpowiedzialności karnej (postępowań w których orzeczono kary podlegające połączeniu; w tym również postępowań zakończonych wydaniem innych wyroków łącznych), ale przede wszystkim postępowaniem jakościowo nowym, o którym skazany — jeśli postępowanie inicjowane jest z urzędu — z reguły nie wie. Oczekiwanie zatem, że adres albo adresy podane do poszczególnych postępowań, w których zapadły rozstrzygnięcia skazujące i orzeczono kary czy środki karne podlegające połączeniu są procesowo relewantnymi adresami dla doręczeń w nowym jakościowo postępowaniu w przedmiocie wydania wyroku łącznego nie znajduje dostatecznego uzasadnienia. Nie sposób także nie dostrzec rysujących się negatywnych implikacji

i potencjalnych powikłań z punktu widzenia stworzenia skazanemu możliwości udziału w rozprawie w przedmiocie wydania wyroku łącznego (art. 574 zd. pierwsze k.p.k. w zw. z art. 374 § 1 zd. pierwsze k.p.k.), jeśliby zaakceptować zarysowane powyżej stanowisko. Przykładowo tylko można wskazać na niezawinioną, faktyczną dezaktualizację adresów do doręczeń wskazanych w poszczególnych postępowaniach "częstkowych" w stosunku do postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego. Przy sporym upływie czasu od zakończenia postępowań, w których orzeczono kary podlegające ewentualnemu połączeniu, adresy z tych postępowań nie muszą być już aktualne w dacie wszczęcia z urzędu i prowadzenia postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego, zaś trudno nałożyć na skazanego bezterminowy obowiązek aktualizacji adresów do doręczeń w postępowaniach, które nie tylko się dawno zakończyły, ale także kary orzeczone w tych postępowaniach zostały wykonane. W takiej sytuacji skazany ma prawo uznać, że do określonego postępowania obowiązek "aktualizacyjny", o którym mowa w art. 75 § 1 zd. pierwsze k.p.k. nie ma zastosowania. Ponadto należy wskazać, że przyjęcie założenia, że adresami dla doręczeń do postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego są adresy z poszczególnych postępowań objętych postępowaniem w przedmiocie wydania wyroku łącznego jedynie multiplikowałby ryzyko nieefektywnego zrealizowania obowiązku informacyjnego (zawiadomienia o terminie rozprawy w przedmiocie wydania wyroku łącznego) w sytuacji — w praktyce przecież nierzadkiej — sytuacji figurowania różnych adresów doręczeniowych w różnych postępowaniach w których orzeczono kary podlegające połączeniu wyrokiem łącznym.

Dlatego też uprawnione jest wyrażenie ogólniejszego stanowisko, że we wszczętym z urzędu postępowaniu w przedmiocie wydania wyroku łącznego na sądzie spoczywa powinność sam o i s t n e g o ustalenia nowego, aktualnego adresu skazanego do doręczeń do tego właśnie postępowania, przy czym adresy do doręczeń figurujące w aktach postępowań, w których uprzednio orzeczono kary będące przedmiotem analizy w postępowaniu prowadzonym w przedmiocie wydania wyroku łącznego mogą mieć li tylko pomocnicze, informacyjne znaczenie.

Nie miało to miejsca w niniejszej sprawie. Nie ujawniono również okoliczności, w świetle której można byłoby uznać, że M. S. uzyskał informację o wydaniu wyroku łącznego, co ewentualnie dawałoby mu możliwość podjęcia działań właściwych dla

tego stadium postępowania, a mających na celu poddanie orzeczenia kontroli odwoławczej.

W tym stanie sprawy wyrokowanie przez Sąd Rejonowy w Chełmnie w dniu 31 stycznia 2023 r. naruszyło prawo M. S. do obrony (art. 6 k.p.k.) w sposób mogący mieć istotny wpływ na treść wydanego wobec niego orzeczenia. I choć w postępowaniu o wydanie wyroku łącznego zasadnicze znaczenie mają kwestie prawne dotyczące rozstrzygnięcia w przedmiocie istnienia warunków do połączenia określonych kar, to jednak nie można wykluczyć, że udział w nim skazanego oraz jego ewentualna aktywność mogłyby mieć znaczenie dla decyzji Sądu o wymiarze kary łącznej. Uchybienie obowiązkowi zawiadomienia skazanego o terminie rozprawy pozbawiło go też możliwości skorzystania z prawa do poddania wyroku łącznego kontroli odwoławczej. Dlatego kierując się przedstawionymi motywami Sąd Najwyższy, na podstawie art. 537 § 2 k.p.k. i art. 535 § 5 k.p.k., orzekł jak w wyroku.

Antoni Bojańczyk Marek Siwek Igor Zgoliński

[SOP]